IDEAKILPAILUN JATKOT

Kaupunkilaisten visio tulevaisuuden Hiedanrannasta

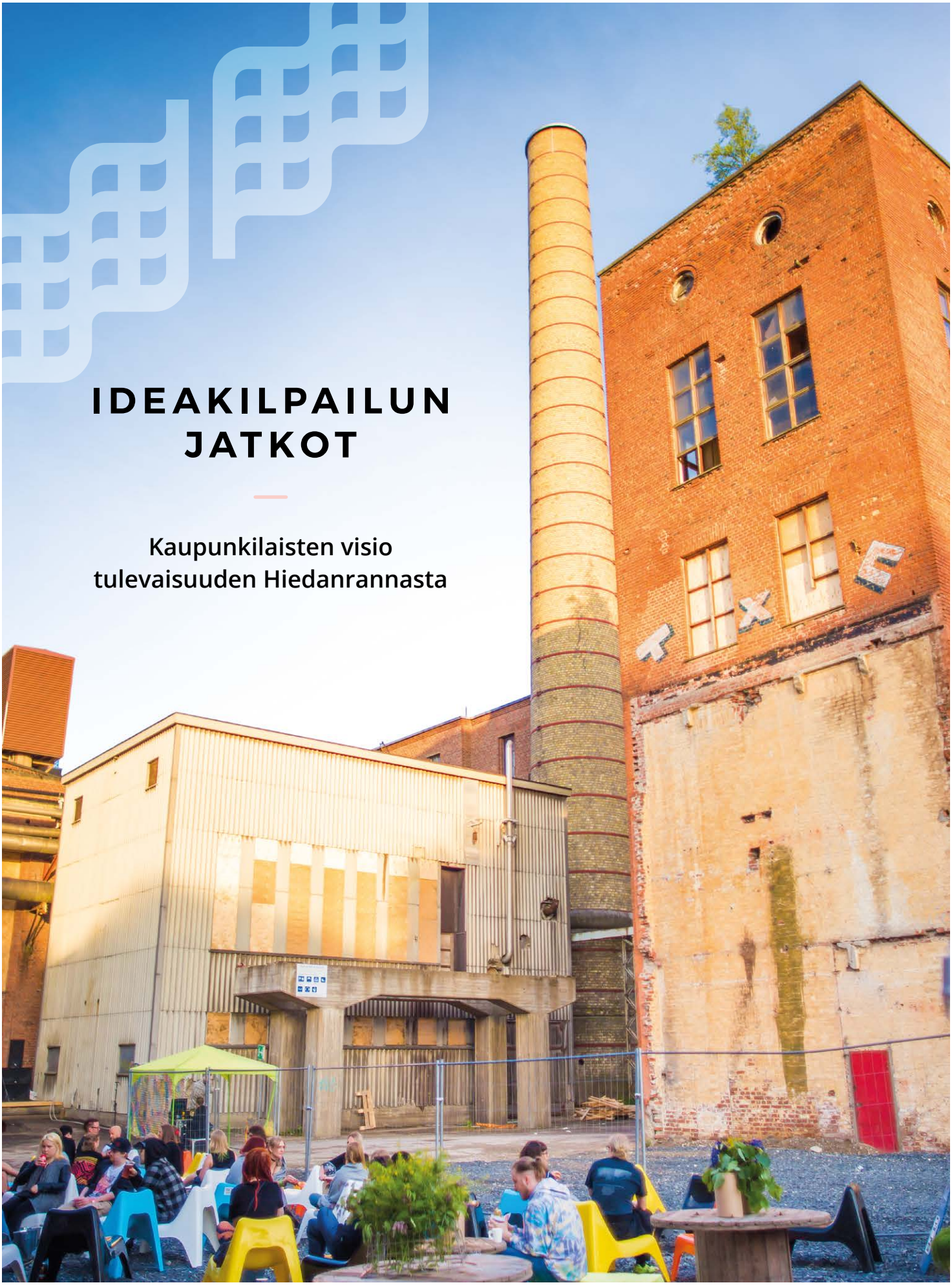

Hiedanranta

TAMPEREEN KAUPUNKI

DWELLERS IN AGILE CITIES

SISÄLTÖ

5 Tiivistelmä tuloksista kiireisille

6 Kaupunki on ihmisen koti

10 Superkortteli

12 Elävä katu

14 Uuden työn tehdas

18 Hiedanrannan tulevaisuus

20 Näin työpajat toteutettiin

23 Tutkijoiden ehdotuksia seuraaviksi askeleiksi

2017

IDEAKILPAILUN JATKOT:
Kaikille avoimessa neljän työpajan sarjassa kaupunkilaiset työstivät ideakilpailun tuloksia eteenpäin yhdessä alueen suunnittelijoiden, kaavoittajien ja tutkijoiden kanssa. Julkaisussa esitellään näiden työpajojen tuloksia.

Työpajojen tulokset ovat koostaneet ja toimittaneet Dwellers In Agile Cities – Ketterä kaupunki -hankkeen tutkijat Markus Laine, Jenni Kuoppa, Elina Alatalo ja Mikko Kyrönviita. Toimittamisessa mukana on ollut myös Hiedanrannan kehitysohjelman viestintäasiantuntija Leena Karppi.

HIEDANRANTA

2014 Tampereen kaupunki ostaa Lielahden entisen tehdasalueen

2015 Ideoita alueen kehittämiseen yrityksiltä, asukkailta ja asiantuntijoilta

2016 Hiedanrannan portit auki
Kansainvälinen ideakilpailu

2017 Ideakilpailun tulokset
Yleissuunnittelun käynnistys

2018 Yleissuunnitelma valmistuu

2019 Ensimmäisen vaiheen asemakaava valmistuu

2020–2021 Rakentaminen käynnistyy

2021–2022 Ensimmäiset asukkaat

2021–2024 Raitiotien rakentaminen Hiedanrantaan

Kuva: Teemu Paasiaho / Juuso Iivonen, Arkkitehtitoimisto NOAN / TUPA architecture

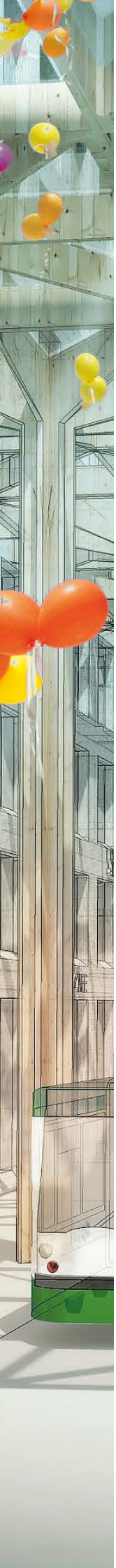

Pääkirjoitus

Hiedanrantaan rakennetaan Tampereen läntinen keskus, jossa ihmiset voivat asua, tehdä työtä ja viettää vapaa-aikaa. Tehtävä on vaativa, sillä asuminen, työ, kauppa ja liikkuminen ovat yhtä aikaa muutoksessa. Siksi Hiedanrantaan pitää luoda tulevaisuuden kaupungin ratkaisuja, kuten uudenlaista työn ja asumisen yhdistämistä, kiertotalouden sovelluksia ja ekotehokkaita yhteiskäyttöisiä ratkaisuja. Tavoitteena on kaupunginosa, joka tuottaa enemmän kuin kuluttaa.

Onneksi Tampereen kokoisessa kaupungissa fiksuus tiivistyy ja sen asukkailla on valtava määrä osaamista. Siksi Hiedanranta rakentuu kaupunkilaisten, yhteisöjen, yritysten ja kaupungin yhteistyössä. Ennen kuin kaupunginosan kehittäminen aloitettiin, Hiedanrannassa pidettiin suuret puutarhajuhlat, jossa ideoitiin suunnittelun lähtökohtia. Juhlissa puistoon viritettiin iso lakana postikortiksi, johon ihmiset kirjoittivat tai piirsivät toiveensa Hiedanrannan tulevaisuudesta. Pienille lapuille sai kirjoittaa myös omat salaiset toiveensa. Eri tapahtumissa kerättiin ihmisten, yritysten ja muiden yhteisöjen ajatuksia alueen kehittämiseen.

Hiedanrannan jatkot ovat osa tätä ketjua. Jatkojen neljä työpajaa pidettiin heti Hiedanrannan ideakilpailun jälkeen keväällä 2017. Työpajoissa kaupunkilaiset kehittivät ideakilpailujen töiden ideoita eteenpäin yhdessä kilpailun voittaneiden arkkitehtien ja alueen kaavoittajien kanssa. Jatkojen ideoita työstetään ensi vuonna valmistuvaan Hiedanrannan yleissuunnitelmaan, joka toimii asemakaavoituksen pohjana.

Hiedanrannan jatkoilla selvisi, että tuleva keskus tarvitsee ainakin monikäyttöiset, yhteisölliset superkorttelit, elävän katutilan kivijalkaliikkeineen ja joustavien työtilojen uuden työn tehtaan. Näistä lisää tässä raportissa.

Joulukuussa 2017

REIJO VÄLIHARJU

Hiedanrannan kehitysohjelma

Tampereen kaupunki

MARKUS LAINE

Ketterä kaupunki -tutkimushanke

Tampereen yliopisto

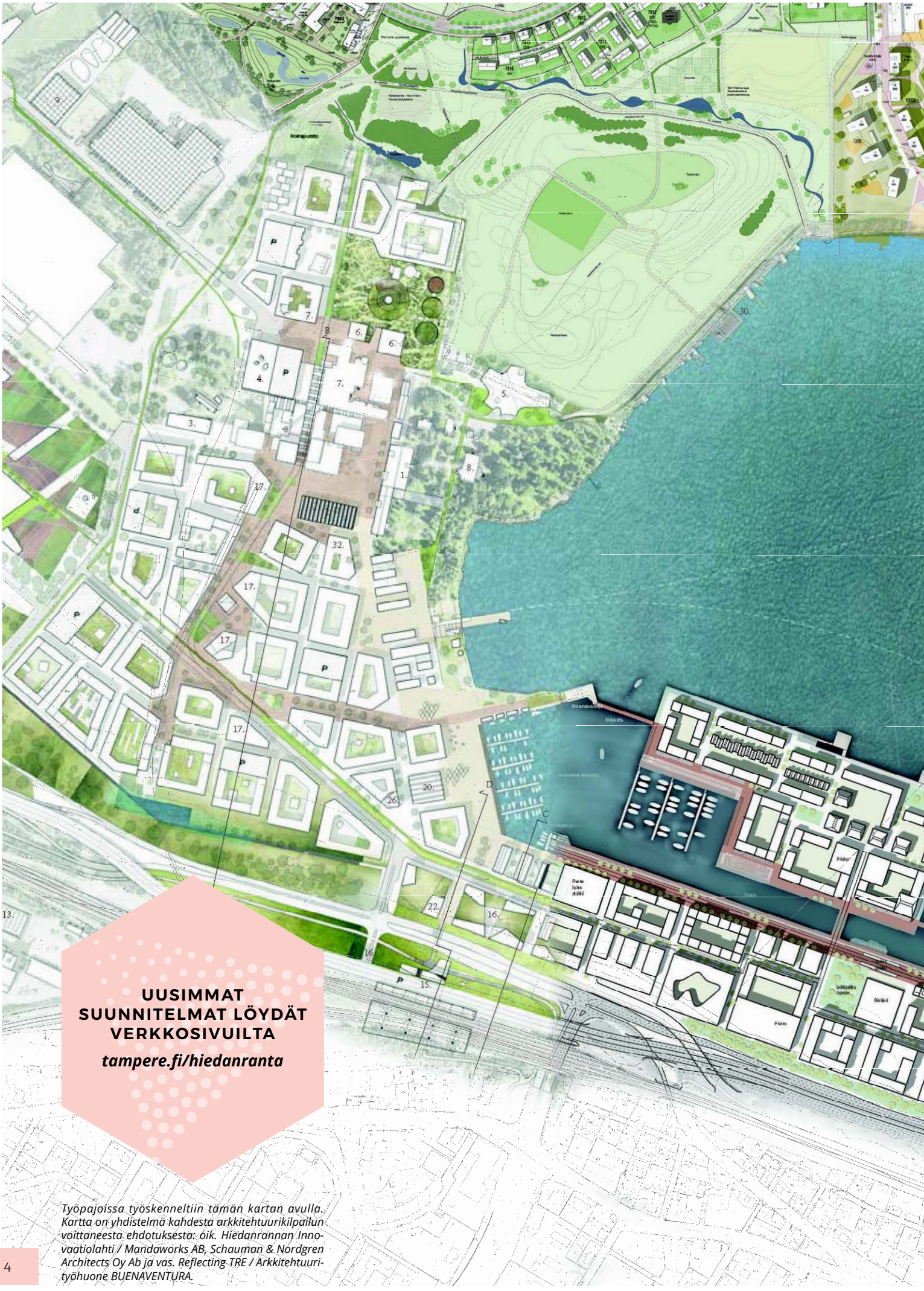

UUSIMMAT SUUNNITELMAT LÖYDÄT VERKKOSIVUILTA

tampere.fi/hiedanranta

Työpajoissa työskenneltiin tämän kartan avulla. Kartta on yhdistelmä kahdesta arkkitehtuurikilpailun voittaneesta ehdotuksesta: oik. Hiedanrannan Innovaatiolahti / Mandaworks AB, Schauman & Nordgren Architects Oy Ab ja vas. Reflecting TRE / Arkkitehtuurityöhuone BUENAVENTURA.

TIIVISTELMÄ TYÖPAJOJEN TULOKSISTA

kiireisille

KAUPUNKI ON IHMISEN KOTI. Hiedanrannan kehityksen voimavara ovat erilaiset yhteisöt ja järviluonto. Mahdollisuudet toteuttaa rohkeita ideoita ja uudenlainen urbaani kaupunkiluonto luovat alueen identiteetin.

SUPERKORTTELI. Superkorttelissa yhdistyvät monenlainen asuminen, työ, palvelut sekä yhteistilat ja kohtaamispaikat. Kortteli avautuu kadulle, vehreille pihoille ja kattopuutarhoihin.

ELÄVÄ KATU. Katutila tarjoaa nähtävää ja koettavaa kulkijoille. Se on myös kaikille avoin olohuone, jossa on erilaisten toimintojen, kuten liikunnan, leikin ja kulttuurin tihentymiä.

UUDEN TYÖN TEHDAS. Vanhat tehdaskiinteistöt tarjoavat kiinnostavan, edullisen ja muokattavan alustan eri kehitysvaiheessa oleville yrityksille, kokeiluille sekä uusille urbaaneille työn ja vapaa-ajan muodoille.

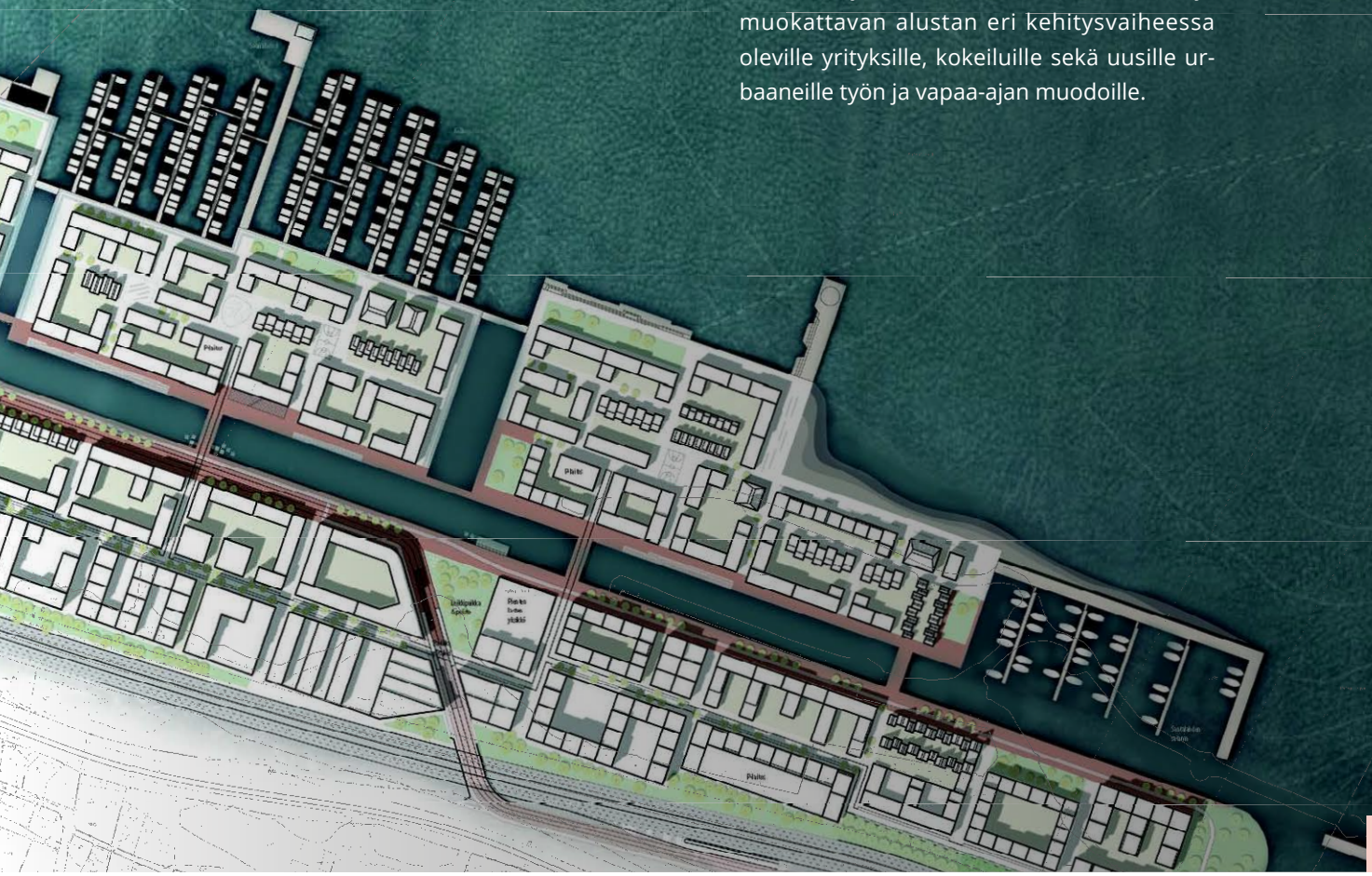

KAUPUNKI ON IHMISEN koti

Hiedanranta on kaikenlaisten ihmisten kaupunginosa, ilmapiiriltään avoin ja suvaitseva. Tilat, toiminta ja teknologia tukevat ihmisiä läpi elämänkaaren. Ihmisten osaaminen, järvi ja luonto tarjoavat mahdollisuuksia vapaa-aikaan ja virkistykseen, ruoan- ja energiantuotantoon sekä kiertotalouteen ja liiketoimintaan. Hiedanrannassa ihmisen toiminta ja luonto kietoutuvat yhteen kestävällä tavalla.

Hiedanrannan tekevät ihmiset. He ovat arjen asiantuntijoita, joiden resurssit, ideat ja osaaminen ovat sosiaalisesti ja ekologisesti kestävän kaupungistumisen avaintekijöitä. Hiedanrannassa osallisuus, yhteinen hyvä ja liiketoiminta kulkevat käsi kädessä.

Ihmiset, yritykset ja yhteisöt luovat yhdessä rohkeita ratkaisuja ja laadukasta kaupunkiympäristöä. Hiedanrannassa toteutuvat ruoan- ja energiantuotannon uudet muodot sekä yhdyskuntajätteiden ja ravinteiden kierto. Kiertotalous synnyttää myös sosiaalisia innovaatioita. Hajautettu uusiutuvan energian tuotanto kattaa kiinteistöjen ja asukkaiden sähköntarpeen sekä luo liiketoimintaa. Hyötykasvit ja monipuoliset viljelymahdollisuudet tarjoavat virkistystä ja ravintoa asukkaille. Työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksia tarjoavat ravintolat hyödyntävät lähellä tuotettuja raaka-aineita.

Yhteisöt ovat Hiedanrannan voimavara. Kaupunginosa kasvaa ja kehittyy yhteisöjen mukana. Moniyhteisöllisyys syntyy useiden, erityisten yhteisöjen myötä. Yhteisöt tarvitsevat mutta myös synnyttävät uusia tilallisia ja toiminnallisia ratkaisuja todellisiin tarpeisiinsa. Esimerkiksi pienyrittäjien, käsityöläisten, taiteilijoiden, ryhmärakentajien, muusikoiden ja skeittareiden yhteisöt luovat monimuotoisuutta ja vahvistavat alueen identiteettiä.

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Rohkeasti vaan monenlaisia paikkoja, kaikkien ei tarvitse viihtyä kaikkialla. Tärkeää, että löytyy jokaiselle jotakin ja että kaikkialle on kuitenkin tervetullut.

Me ollaan kuitenkin yksi maailman koulutetuin kansa, joten luotetaan toisiimme, annetaan yhteisöille tilaa toteuttaa ja tehdä.

–kaupunkilaiset

Hiedanrannassa kokeillaan jo nyt erilaisia kiertotalouden muotoja. Kuivakäymälöiden virtsasta saadaan ravinteita levänkasvatukseen ja biohiilivoimalasta lämpöä mansikanviljelyyn. Kuva: Meri Lampinen

Hiedanranta kehittyy jatkuvasti kokeillen. Väliaikaiskäytöt ja toiminnallinen väljyys ovat olennainen osa Hiedanrantaa. Hallinto ja infrastruktuuri luovat mahdollistavia tukirakenteita mutta jättävät vapautta tehdä itse. Myös digitaalisilla alustoilla sekä jakamiseen ja yhteiskäyttöön perustuvilla palveluilla on tässä merkittävä rooli. Tulevaisuudessa Hiedanranta-sovellus tuo yhteen tilat, tekijät ja työkalut. Kokeiluilla ja väliaikaiskäytöillä on eri tehtäviä alueen eri vaiheissa. Alussa niillä voidaan hioa ratkaisuja pikkuhiljaa yhä osuvammiksi, myöhemmin niillä pidetään yllä kaupungin muuntautumiskykyä.

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Kokeiluilla saadaan jo nyt heti jotain käyttöön ja aina on jotain sopivasti kesken.

Tarvitaan tyhjiä paikkoja, joissa voi tapahtua jotakin, mitä ei voida vielä kuvitella. Valmiissakin kaupungissa.

–kaupunkilaiset

Kuva: Aleksi Martikainen

Kuva: Meri Lampinen

ESIMERKKI: Hiedanrannan kehityksen voimavara ovat erilaiset yhteisöt, jotka kehittävät tyhjillään olevia tiloja yhdessä kaupungin kanssa. Kaarikoirat ja heidän toteuttamansa Suomen suurin betoninen sisäskeittihalli on tästä hieno esimerkki. Heillä on yhteisössään erityistä tietotaitoa: laji täytyy tuntea läpikotaisin, jotta voi rakentaa todella hyvän skeittiparkin. Rahoitus muodostui eri lähteistä ja kokonaiskustannukset jäivät paljon pienemmiksi kuin vastaava skeittiparkki muuten maksaisi. Skeittiparkin rakentamiseen työllistyi myös nuoria. He oppivat samalla ammattitaitoa, jota ei voi opiskella koulussa. Tuloksena syntyi myös mahdollisuuksia liiketoimintaan. Kaupungin näkökulmasta verrattain pienin resurssein on syntynyt paljon, kun ihmisten on annettu itse toteuttaa.

Luonto tulee kaupunkirakenteen sisään, ja paikoin villikin vehreys on kiinteä osa katutilaa ja rakennuksia. Hiedanranta on kokemuksellisuuden ja yllätyksellisyyden kaupunginosa. Järvi, kanavat ja puistoalueet tarjoavat monenlaisia liikunta- ja virkistysmahdollisuuksia. Lintutornit, pitkospuut, julkiset saunat, koripallokentät ja grillauspaikat sekä skeittiparkit mahtuvat hyvin toistensa lomaan. Tilat luovat ihmisten kohtaamisia. Toistensa vastakohtina miellettyjen asioiden yhteen tuominen luo jännittäviä paikkoja. Toisaalta orgaaniset muodot ja yhteiset järvinäkymät rauhoittavat.

Kuvat: Meri Lampinen

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Luonnon kasvaminen vie aikaa, kuten kaupungin rakentaminen. Hiedanrannan kaupunkiluontoa voisi ennakoida ja alkaa jo paikoin kasvattamaan. Hiedanrannassa voisi olla oma hyötykasvien paletti. Voitaisiin perustaa erityinen järviluontopuisto, jonkinlainen modernin järvikaupungin arboretum.

Viherrakentamisesta voisi tulla vientituote, jota kokeillaan Hiedanrannassa. Voitaisiin kehittää erilaisia ratkaisuja, joissa kasveilla, rakennuksilla ja maan muodoilla luodaan pienilmastoja eli joko erityisen lämpimiä paikkoja tai suojaa pölyltä, tuulelta tai auringonpaahteelta. Hulevesiratkaisut voisivat olla myös toiminnallisia paikkoja. Valaistukseen yhdistettynä viherseinät voisivat olla komeita syksyllä ja talvellakin.

Kaupunkiluonto on monia asioita. Miten kaupungissa ollaan yhteydessä eläimiin? Pidetäänkö korttelikanoja? Entä jos tuodaan kaupunkiin tuli? Perustetaan yhteinen nuotiopaikka keskelle toria tai kaupunkisatamaa?

–kaupunkilaiset

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Kehitetään uittotunnelin suulle taidetta, rullalautailua ja kanaalin ympärivuotista käyttöä yhdistävä Kanaaliareena. Kanaaliareenalla pelataan pipolätkää, luistellaan ja sen varrella kulkevat hiihtoladut keskellä kaupunkia. Kanaaliin voitaisiin asentaa talvikaudeksi kylmäputket, jotka jäädyttävät kanaalin luisteltavaksi varhain ja pitävät jään turvallisena käytön ajan.

Kanaaliin mutkia, nyt se on Hämeenkadun mittainen suora.

Satama kahden suunnitelman nivelkohdassa sisältää lupauksia uudenlaiseksi järveä ja kaupunkia yhdistäväksi keskukseksi. Lainattavat soutuveneet tai yhteinen purjevene opettajineen houkuttelisivat järvelle. Järvellä kelluvassa uintikeskuksessa voisi olla myös tiloja kulttuurille, kuten elokuva- ja kesäteatterille.

–kaupunkilaiset

"KELLUVA KULTTURI- & UINTIKESKUS"

Piirros työpajasta: Juuso Iivonen

SUPER-korttelI

Ensimmäinen kerros on toiminnallisesti osa katutilaa. Siinä sijaitsevat kahvilat, ravintolat, kaupat ja muuntojoustavat tilat, joita voidaan käyttää moninaisiin tarpeisiin. Esimerkiksi yksi ravintoloista tarjoilee päiväsaikaan lounasta ja on illalla varattu asukkaiden käyttöön.

Superkorttelissa on erilaisia taloja: kerrostaloja, kytkettyjä kaupunkipientaloja, uuslofteja ja kenties joku uudenlainen talotyyppi. Talojen rakennuttajat vaihtelevat. Korttelissa on esimerkiksi ryhmärakentamiskohteita, rakennusliikkeiden rakentamia taloja, yhteisöllisen yrityksen kohde ja kunnallisia vuokrataloja. Pieninä yksikköinä monet eri toiminnot sopivat kortteliin. Esimerkiksi asumisen lomaan voisi sijoittua pientuotantoa.

Superkorttelin asukasrakenne on monipuolinen. Asuntoja on perheille, yksinasuville, vanhuksille, nuorille ja erityisryhmille. Kortteleihin kehitetään myös uusia edullisen asumisen ratkaisuja ja monipuolisia yhteistiloja.

SUPERKORTTELI ON NYKYAIKAINEN VERSIO ENTISAIKOJEN MONIMUOTOISESTA KORTTELISTA

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Korttelissa voisi olla oma talonmies, "kortteliseriffi". Hänen työnsä voisi olla myös yrittäjähenkistä. Yksi tehtävä voisi olla hankkia tyhjillään oleviin tiloihin toimijoita: kiertäviä pyöräkorjaajia tai kampaajia, jotka voisivat käyttää tiloja vuorotellen. Tällä saataisiin erilaisia asumisen palveluita ja yhteistiloja maksettua.

–kaupunkilaiset

Korttelien tasolla järjestettävät yhteistilat ja –käytöt voivat luoda enemmän mahdollisuuksia taloyhtiökohtaisten yhteistilojen sijaan. Joustavuus ja muunneltavuus näyttäytyvät nykyrakentamisessa hankalana toteuttaa. Uusia toimintamalleja ja kokeiluja tarvitaan.

–kaavoittajat

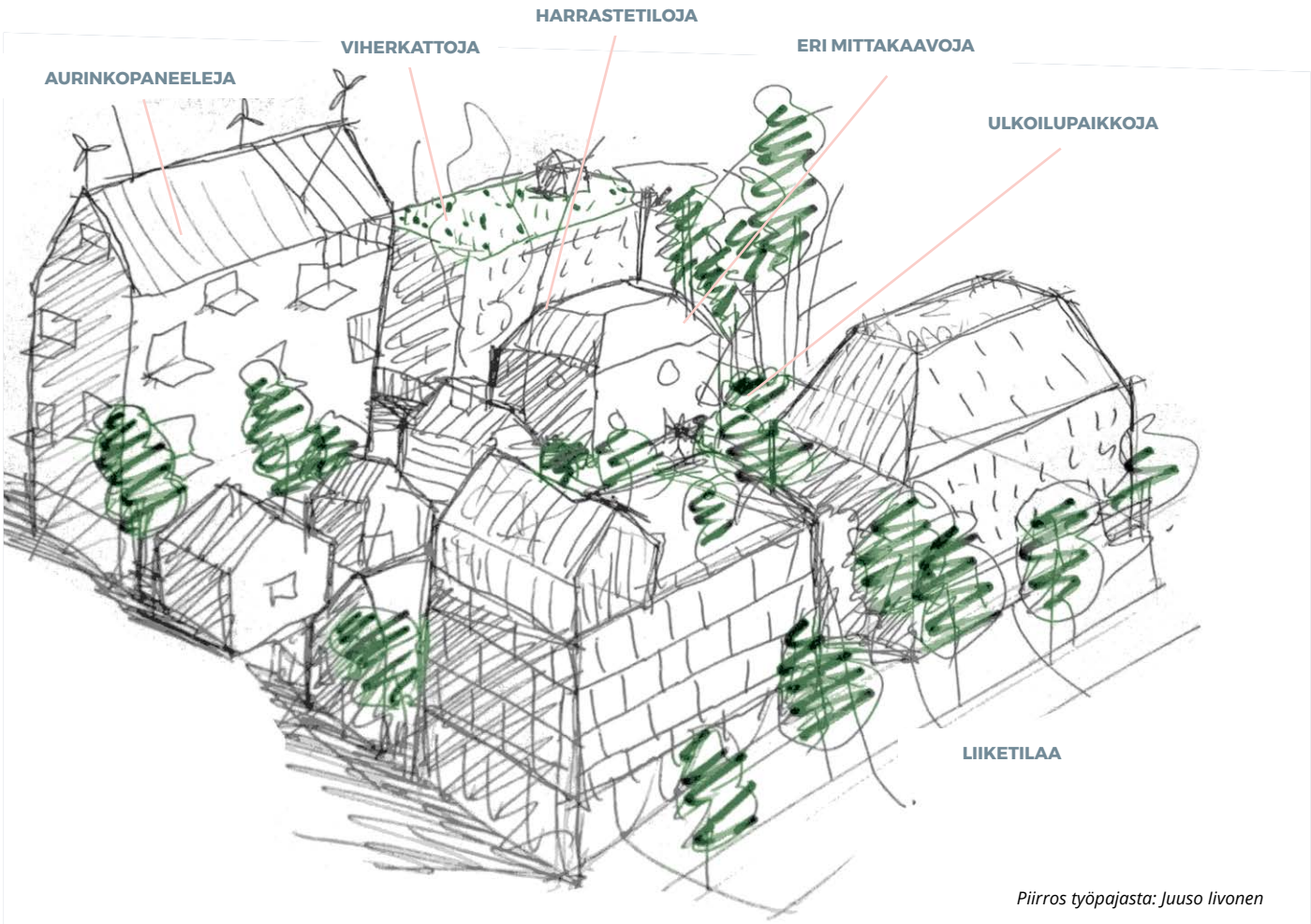

Piirros työpajasta: Juuso Iivonen

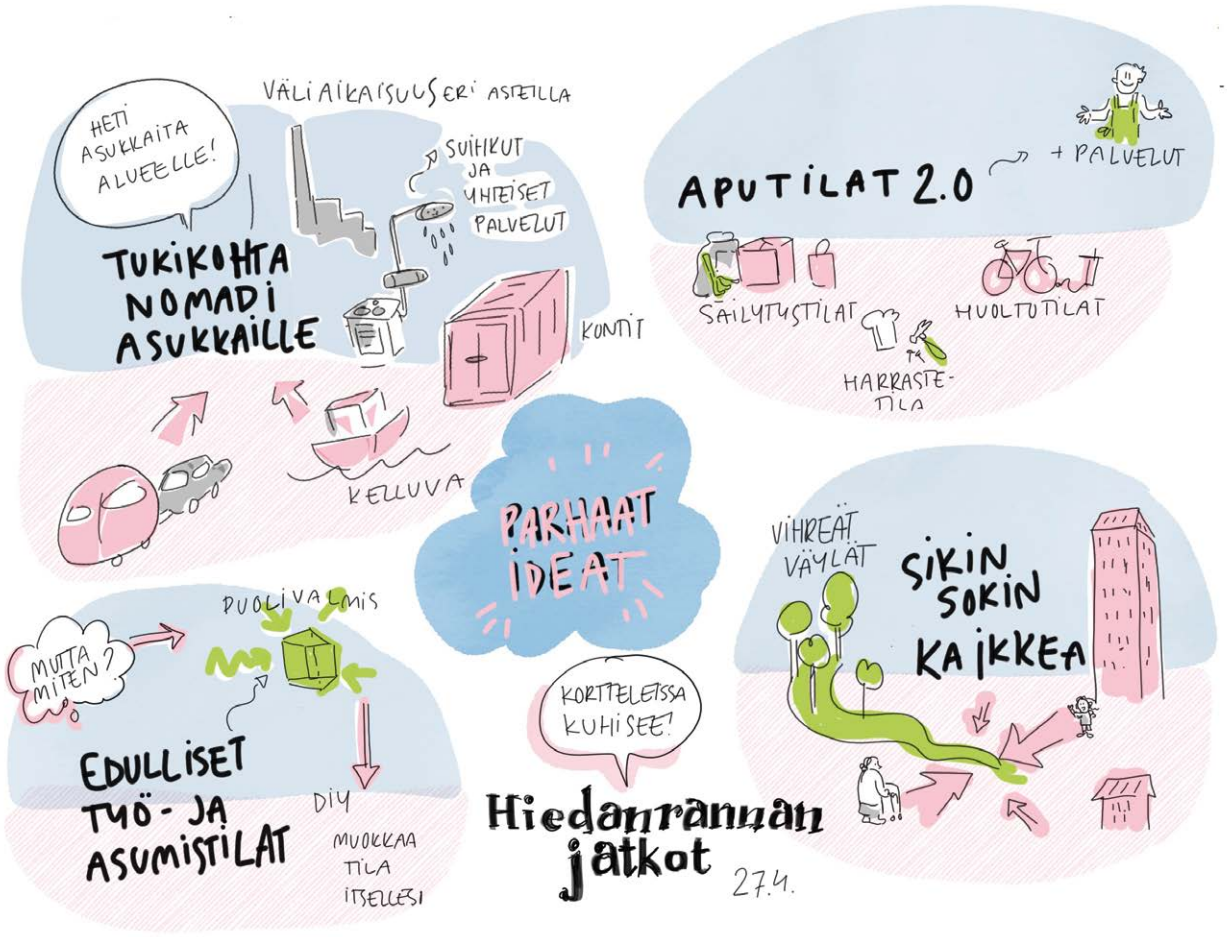

Työpajoissa ideoitiin myös tukipiste nomadiasujien talovaunuille, konteille tai talolaivoille; velvoite rakentaa joka kortteliin viisi prosenttia yhteisöllisiä tiloja; tontteja ryhmärakentamiselle sekä Aputilat 2.0.-konsepti eli joustavat säilytys- ja huoltotilat palveluineen korttelikohtaisesti. Kuvakiteytys: Salla Lehtipuu.

Asuntoja on mahdollista muokata elämäntilanteiden mukaan. Korttelissa on toisiinsa kytkettävissä tai erotettavissa olevia asuntoja ja aputiloja. Osa asunnoista myydään puolivalmiina niin, että asukkaat voivat rakentaa asunnon sisältä itse. Isommat asunnot joustavat monenlaisiin perhetilanteisiin, esimerkiksi siten, että ne ovat jaettavissa kahtia tarpeen mukaan.

Pihat ja katot yhteiskäytössä. Korttelin sisällä on yhteispiha, jossa on kaupunkiviljelylaatikoita, korttelin yhteinen grillauspiste, minikenttä, jossa voi pelata mm. jalkapalloa, koripalloa, lenttistä ja sulkkista. Erityistä huomiota on kiinnitetty jokaisen sukupolven arjen liikuntamahdollisuuksiin. Talojen katot on varattu korttelin yhteisille saunoille ja monikäyttöisille tiloille sekä puutarhoille. Yhteiskäyttöautot sijaitsevat korttelin lomaan rakennetussa parkkitalossa, joka voidaan muuntaa asunnoiksi autojen tarpeen vähentyessä.

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Korttelipiha on selkeä ja yhtenäinen alue. Ei eri osioihin aidattu, eikä parkkipaikka varsinkaan. Siellä voisi olla myös kattoterasseja ja muita pienempiä yksityisempiä alueita, kun kaikki eivät kuitenkaan halua olla koko ajan yhteisöllisiä.

Työpajoissa kehitellyt uudet ratkaisut kaupunkiluonnon ja korttelipihojen hoitoon jakavat vastuuta myös asukkaille ja tarjoavat mahdollisuuksia taloudellisiin säästöihin esimerkiksi pienempinä yhtiövastikkeina. Sovellus organisoi viheralueiden hoitoa asukkaita osallistamalla. "Appi" hälyttää kastelutarpeesta ja tarjoaa kiitosta ja ehkä bonuksia hoidetuista hommista. Ihmisillä on erilaisia haluja ja resursseja osallistua. Rohkein idea oli, että joillekin tällaiset ratkaisut voisivat helpottaa elämää taloudellisesti, toiset voivat tyytyä nauttimaan kasveista.

Korttelitasolla yhdessä toimien asukkaat voivat tehdä entistä suurempia yhteisiä hankintoja ja ylläpitää monipuolisempia yhteisiä tiloja.

– kaupunkilaiset

Työpajoissa kaupunkilaiset innostuivat useasti kehittämään superkorttelin ideaa. Kisavaiheessa arkkitehdeille oli kehittynyt samankaltainen konsepti. Idea on vahva. Superkorttelin ajatus tulee näkymään yleissuunnitelman laadinnassa ja alueen identiteetin luomisessa.

–arkkitehdit

ELÄVÄ *katu*

Elävät kadut ovat paljon muutakin kuin läpikulkuun varattuja väyliä. Ne ovat kohtaamispaikkoja, jotka houkuttelevat erilaisia ihmisiä, toimintoja, palveluita ja tapahtumia.

Rakennusten ensimmäisen kerroksen toiminnot tekevät kadusta aktiivisen. Kivijalkatilat eivät jää tyhjiksi tai elottomiksi, kun niitä käytetään moniin tarkoituksiin. Käyttötarkoitusta tulisi voida muuttaa ketterästi esimerkiksi liiketilasta asunnoksi ja takaisin. Ensimmäinen kerros voi olla myös edullista ja aina uudelleen muokattavaa raakatilaa. Liiketiloissa on kekseliäitä päällekkäis- ja vuorokäyttöjä. Asumisen aktiiviset yhteistilat, kuten keittiöt tai yhteisöllinen viljely elävöittävät katua.

Rakennukset avautuvat kadulle, niillä on ystävälliset kasvot. Katutila houkuttelee myös poikkeamaan ja seisahtamaan. Tämä tarkoittaa kiinnostavia julkisivuja, kutsuvia sisäänkäyntejä, asuntojen ulkotiloja sekä yhteis- ja liiketiloista kadulle levittyviä toimintoja.

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Katutilan elävöittämiseen eivät välttämättä riitä pelkät kaavamääräykset, sillä suunnittelussa on yhteensovitettava monia tavoitteita. Esimerkiksi liikennesuunnittelun ja katusuunnittelun ratkaisuja ajavat toisenlaiset tavoitteet. Ne eivät välttämättä tue esimerkiksi kadun elävyyden ja kävelijän kannalta optimaalista leveyttä. Toinen olennainen kysymys on se, mitä kivijalassa tapahtuu. Erityinen haaste ovat asuinkadut: kuinka niille luodaan elävyyttä ja vaihtelua?

–kaavoittajat

Rakennusliikkeiden toimintaan tai vaatimuksiin ei pystytä vielä suunnittelun tässä vaiheessa vaikuttamaan. Sen sijaan määritetään tietyt ankkurit kaupunkirakenteeseen, esimerkiksi tehtaan ja pääaukion välille muodostuu pääkatu, jonne sijoitetaan tietyt päätoiminnot.

–arkkitehdit

Katutilan käyttö on joustavaa ja luovaa. Hiedanrannan keskeiset alueet rauhoitetaan autoliikenteeltä. Kaduilla on myös urheilun, leikin, kohtaamisten ja kulttuurin paikkoja. Eri käytöt muodostavat toiminnallisia tihentymiä ja myös vuorottelevat. Esimerkiksi kahvilaa, leikkipaikkaa ja urheilupistettä ei aina tarvitse aidata toisistaan erillisiksi. Infrastruktuurin suunnittelussa (vesipisteet, sähkö jne.) ja katutilan muotoilussa varaudutaan asukkaiden ja muiden toimijoiden kaupunkitapahtumiin. Lupajärjestelyt ovat mahdollisimman kevyet.

Katu on kaupunkilaisten olohuone. Kaikenlaiset ihmiset kokevat katutilan omakseen ja katutilassa voi oleilla myös kuluttamatta rahaa. Muun muassa lapset, vanhukset ja vammaiset on huomioitu. Valaistus, tuulensuojat ja katetut katutilat tekevät ympäristöstä miellyttävän ympäri vuoden. Äänimaisemaa ei hallitse liikenteen melu. Arkkitehtuuri, värit, materiaalivalinnat, vesi, kasvillisuus, näkymät ja katutaide herättävät kulkijan kiinnostuksen.

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Uudet tilalliset ratkaisut kehittävät uutta kulttuuria. Jos laitetaan vaikka useampi koripalloteline johonkin paikkaan, kehittyisikö siitä uusi monikoripallon laji?

Voisiko penkkien lisäksi olla myös rennompia katukalusteita, voisiko kadulla levähtää maaten?

- kaupunkilaiset

Ei ole koskaan liian aikaista tarkoille ja konkreettisille ideoille. Suunnittelija voi soveltaa niitä ja löytää uuden tulokulman myös suuremmassa mittakaavassa tehtävään työhön. Jos joku suunnittelee skeitattavan pyörätien koko Hiedanrannan läpi, jossa on kaikenmaailman juttuja ja joka aaltoilee, niin siitä voi kaivaa paljon muutakin kuin sen muodon ja päällysteen.

- arkkitehdit

Erään ehdotuksen mukaan kaupungiosan halki tulisi kehittää Fast track -reitti, joka yhdistyy erilaisiin julkisiin tiloihin. Fast track on päällystetty Hiedanrannassa kierrätysmateriaalista kehitetyllä säänkestävällä materiaalilla, joka soveltuu kaikenlaisille kulkuneuvoille – paitsi kävelyyn ja pyöräilyyn, myös vaikkapa rullalaudoille. Reitti mutkittelee rannalta alueen sisällä oleville aukioille. Kasvit, katutaide, julkiset kattopuutarhat ja kiipeiltävät rakenteet tekevät siitä elämyksellisen. Ideana on liikkeestä ja kaupunkitilasta nauttiminen osana arkisia siirtymiä. Piirros työpajasta: Teemu Grönlund, "Enjoy the ride".

UUDEN TYÖN *tehdas*

Vanhat tehdaskiinteistöt muuntuvat uuden työn tarpeisiin. Uuden työn tekijät työllistävät itsensä sukkuloiden projektista toiseen. Yhteisölliset työtilat tarjoavat heille paikkoja, joihin ankkuroitua. Jaetuilla työkaluilla kokeilemisen kynnys on matala. Uuden työn tehdas tukee myös harrastamisesta kypsyvää työntekoa, käsityöläisyyttä ja pientuotantoa.

Uuden työn tehdas liittää uuden Hiedanrannan sen historiaan. Vanhojen tehtaiden persoonalliset ja rosoiset tilat ovat myös alueen uuden identiteetin ja työn lähde.

Entisissä teollisuustiloissa on edullista ja muokattavissa olevaa tilaa. Tämä on arvokas kasvualusta aloitteleville kokeilijoille, yrittäjille ja yhteisöille. Matalilla kustannuksilla rohkaistaan uusia elantoja etsiviä, joiden talous on kokeiluvaiheessa haavoittuva. Itse muokkaamalla luodaan uudelle työlle aina uusia sopivia tiloja, jollaisia markkinoilta ei löydy. Persoonallisissa itse tehdyissä työtiloissa viihdytään. Tilakokonaisuuden hallinta on järjestetty siten, että se mahdollistaa matalia vuokria ja käyttökustannuksia. Tähän päästään esimerkiksi tilojen tehokkaalla jakamisella ja vuorokäytöllä ympäri vuorokauden. Osa kokonaisuuden kustannuksista voidaan kattaa vaikkapa yleishyödyllisillä toiminnoilla tai koko kaupunginosaa hyödyttävillä palveluilla.

Kuva: Laura Vanzo / Visit Tampere Oy

Tilojen ja toimijoiden moninaisuus luo eloisuutta tehtaan ympärille. Edullisissa työtiloissa viihtyvät rohkeat kokeilijat ja taiteilijat tuottavat kiinnostavaa kulttuuria ja ympäristöä kalliimmille toimitiloille sekä päinvastoin. Osaajien houkuttelu pimeän talven ja korkean hintatason maahan on haastavaa. Vakiintuneemmat yritykset kaipaavat ympärilleen start up -energiaa ja aloittavat yritykset hyötyvät pidempään toimineiden yritysten kokemuksista ja verkostoista. Eloisuus merkitsee myös avoimia tiloja, joissa kaikenlaiset ihmiset voivat kohdata, olla, tehdä ja kokeilla ilman tarvetta kuluttaa.

Kuva: Meri Lampinen

Kuva: Meri Lampinen

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Tehtaaseen voidaan saada edullisia tiloja esimerkiksi soveltamalla Swäg-yhteisön Hiedanrannan Kuivaamossa kehittämiä käytäntöjä. Samojen tilojen käytöstä peritään eri suuruisia maksuja eri toimijoilta. Sääntönä voi olla esimerkiksi, että maksukykyisemmät käyttäjät, kuten isot yritykset tai voittoa tavoittelevat tapahtumanjärjestäjät maksavat tiloista sen verran reilusti, että tiloja voidaan tarjota ilmaiseksi aloitteleville harrastajaryhmille tai ilmaisten tapahtumien järjestäjille.

Osa tilavuokrasta voitaisiin sopia maksettavaksi työllä. Eli yhteisö voi esimerkiksi sitoutua korjaamaan ja ylläpitämään jotain tilaa vastikkeena edullisesta vuokrasta. Sopimukseen kuuluu, että yhteisö järjestää kaikille avoimia tapahtumia tai muuta yleishyödyllistä toimintaa.

Edullista ja helposti muokattavaa tilaa on vaikeaa tuottaa uudisrakentamisella, siksi vanhat tehtaan kiinteistöt ovat alueen aarre.

Hiedanrannassa voisi olla oma etätyöseteli, jolla olisi pääsy hyvin monenlaisiin paikkoihin, joissa työtä voisi tehdä. Siihen voisi liittää erilaisia tukipalveluita tahtonsa mukaan. Yrityksen kasvaessa tai kutistuessa pitäisi pystyä siirtymään joustavasti uuteen tilanteeseen sopiviin tiloihin.

Hiedanrantaan pitäisi saada joku oppilaitos. Opiskelijat tuovat elämää ja tutkimuksen ja yritysten yhteistyötä voisi kehittää kokeilukulttuurin maustein.

Tehtaalla voisi olla myös tosi erikoisia paikkoja, kuten iso yhteinen kasvihuone, jossa kokeilut ja harrastukset sekoittuvat.

Tarvitaan myös uutta duunarityötä. Keksitäänkö sitä jaetuilla työpajoilla? Materiaalien kierrättämisen ympärille? Voisiko meillä olla jonkinlainen puuhamaa, jossa lapset voisivat opetella luovaa kierrätysmateriaalien käyttöä?

Tarvitaan ihmisiä, jotka toimivat tehtaan yhteisön huoltajina, tutustuttavat ihmisiä ja järjestävät uutta työtä tukevia tapahtumia.

-kaupunkilaiset

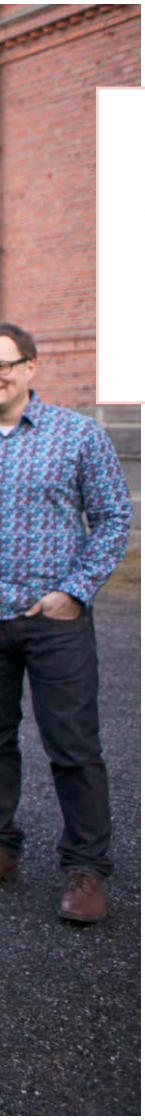

Työpajoissa kehitetty konsepti "Subculture Palace" tarjoaisi matalan kynnyksen toimitilaa uusille kiinnostaville ideoille ja taiteelle. Ilmastossamme tarvitaan julkisten aukioiden ja puistojen lisäksi myös sisätiloja, joissa ihmiset tapaavat toisiaan. Subculture Palace olisi kokeilujen tila, maker`s space, jossa on mahdollisuus tehdä ja luoda. Se yhdistyy julkisiin ulkotiloihin ja luo näin myös uutta kaupunkielämää. Tämä tuottaa alueelle arvoa ja vetovoimaa. Näin ideaa perusteltiin: "Me emme tiedä, mitä parikymppiset haluavat tehdä, mutta heille pitäisi antaa tila tehdä sitä, ja syntyy todennäköisesti jotain kiinnostavaa."

KOMMENTTEJA TYÖPAJOISTA

Edullinen työtila voi tavoitteena törmätä rakennusliikkeiden vastustukseen. Uudet avaukset ovat siis tarpeen. Väliaikaiskäytöistä halutaan pysyvä osa Hiedanrantaa ja nykyisillä toimijoilla tulisi olla mahdollisuus jatkaa toimintaansa joko Hiedanrannassa tai muualla Tampereella. Kuivaamon toiminnot on kuitenkin siirrettävä, mikäli ratikka vedetään tehtaan läpi.

-kaavoittajat

Se on huomattu, että Tampereella ei ole mitään vastaavaa, keskustassa lähes kaikki tilat on puunattu, joten Hiedanrannassa olisi hyvä olla rosoista tilaa jatkossakin.

-arkkitehdit

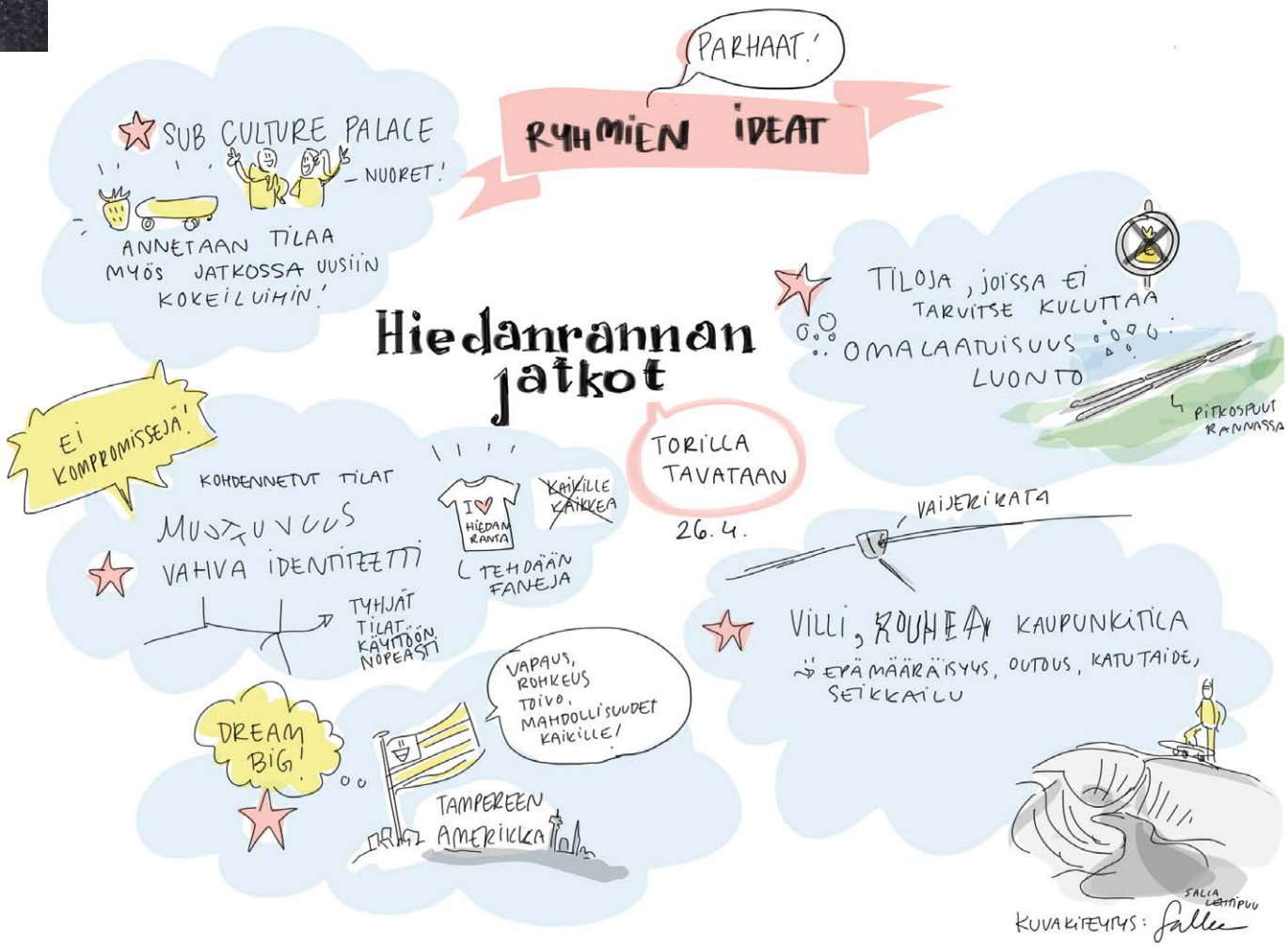

HIEDANRANNAN *tulevaisuus*

Havainnekuvat: Arkkitehtuurityöhuone BUENAVENTURA

KAAVOITTAJIEN PUHEENVUORO

Työpajojen selkein viesti oli tarve monikäyttöisille, joustaville ja edullisille työtiloille. Myös yhteisöllisyyttä tukeville tiloille tuntuu olevan kysyntää. Samoin vihreyden merkitys korostui. Kaupunkilaiset ovat aivan ajan hermolla. Hiedanrannassa valitut kehityksen suunnat saivat vahvistusta.

Hiedanrannan tapauksessa erilaisilla työpajoilla ja eri ryhmien osallistumisella on ollut iso rooli: vuorovaikutus aloitettiin ennen kuin oli viivaakaan vedetty mihinkään. Omaksumme ja suodatamme jatkuvasti myös uutta tietoa siitä, kuinka Hiedanrantaa tulisi kehittää. Huolena on, että pitkässä ja monitahoisessa prosessissa aina jotakin jää matkan varrelle. Siksi on tärkeää, että kaupunkilaiset voivat tarkistella suunnittelun suuntaa pitkin matkaa.

Kaavoituksessa tavoitellaan joustavaa perusrakennetta, joka mahdollistaisi muuntuvuuden pitkän rakentamisen aikana. Yksi mahdollinen vaihtoehto tähän on esimerkiksi korttelitasoinen toimintojen määrittely.

Vuorovaikutus on tärkeää myös, koska kaikkiin asioihin ei voida vaikuttaa kaavoituksella. Tarvitaan yhteistyötä ja uusia toimintamalleja. Työpajoihin kokoontuneet kaupunkilaiset toivat tapahtumaan hyvin innostuneen ja myönteisen ilmapiirin. Jatkossa varaudumme kuitenkin myös ristiriitaisempien kantojen esiin nousemiseen, sillä kaupunkilaisten tarpeet ja toiveet ovat moninaisia. Suunnittelussa tehdään kuitenkin aina valintoja: kaikkea hyvää ei voida saavuttaa kerralla.

Kun rakennesuunnitelma menee nähtäville, olisi hyvä välivaihe arvioida sitä, ovatko tärkeät asiat yhä mukana suunnittelussa. Yleissuunnitteluvaiheessa onkin suunnitteilla tilaisuuksia asukkaille. Yleissuunnitelman valmistuttua voisi olla aika yhteiselle juhlalle. Yhdessä tekemisen menetelmiä ja vuorovaikutusta kaupunkilaisten kanssa kehitetään jatkossakin.

Kaavoittajat: Iina Laakkonen, Riikka Rahkonen, Dani Kulonpää, Tampereen kaupunki.

VUOROVAIKUTUS ON TÄRKEÄÄ MYÖS, KOSKA KAIKKIIN ASIOIHIN EI VOIDA VAIKUTTAA KAAVOITUKSELLA. TARVITAAN YHTEISTYÖTÄ JA UUSIA TOIMINTAMALLEJA.

KYSEESSÄ ON UUDENLAINEN TAPA ALOITTAA SUUNNITTELUPROSESSI. MYÖSKÄÄN TÄLLAISTA RAKENNESUUNNITELMAA, JOKA MAHDOLLISTAA JOUSTAVAN KEHITTÄMISEN TULEVAISUUDESSA, EI OLE AIEMMIN TEHTY.

ARKKITEHTIEN PUHEENVUORO

Yllätyksellistä oli, miten paljon ihmisiä kiinnosti, ja miten myönteisesti he suhtautuivat alueen kehittämiseen. Toki, Hiedanrannan alue on ollut suljettuna, eikä monilla kaupunkilaisilla ole muodostunut siihen kiinteää suhdetta. Tilanne on otollinen: alue kehittyy parempaan suuntaan. Työpajat paljastivat, että kaupunkilaiset olivat erinomaisesti tunnistaneet kaupunkikehittämisen isot trendit, jotka monilta osin ohjasivat työtämme kilpailuvaiheessa. Työpajat vahvistivat tiettyjä suunnittelun päälinjoja. Esimerkiksi puistot ja virkistysmahdollisuudet, luontoyhteydet ja elävän kadun tavoite ovat mukana rungon suunnittelussa.

Kun suunnitellaan tulevaisuuden kaupunkia, on erittäin tärkeää, että luodaan vahvoja ja selkeitä visioita, joista voi pitää kiinni. Tätä kautta voidaan prosessin aikana arvioida mitä ollaan luomassa ja miten hyvin kehitys vastaa näitä alkuperäisiä visioita. Ei kannata mennä yksityiskohtiin ennen kuin lähtökohdat ovat selkeät.

Poimimme työpajoista myös pienen mittakaavan ajatuksia – miten kaupunkitila voi olla leikkisä, miten tehtaan tiloja voisi käyttää.

Kyseessä on uudenlainen tapa aloittaa suunnitteluprosessi. Myöskään tällaista suunnitelmaa ei ole aiemmin tehty. Se mahdollistaa joustavan kehittämisen tulevaisuudessa. Alue on valmis ehkä vuonna 2040. Asiat ja ymmärryksemme muuttuvat siinä ajassa, joten suunnitelmien täytyy olla joustavia.

Meillä on paljon tuoreita ajatuksia ja haluamme myös kyseenalaistaa. Toisaalta tiimillämme, joka toimii Tanska–Ruotsi–Suomi-akselilla, on kokemusta samankaltaisista hankkeista, esimerkiksi Kööpenhaminasta. Mittakaava ja prosessi ovat siinä mielessä tuttuja ja sielläkin osallistaminen on ollut avainasemassa.

Kaavoituksella voidaan ehdottomasti vaikuttaa, mutta se edellyttää vuoropuhelua rakennuttajien ja muiden toimijoiden kanssa. Kaupungilla on huikea tiimi, joka tekee kovasti hommia ja hienoa yhteistyötä. Yksin suunnittelijat eivät pysty ratkaisemaan tulevaisuuden kaupungin ja yhteiskunnan kysymyksiä. Tämän mittakaavaisia hankkeita tulee harvemmin eteen Suomessa. On erittäin tärkeää, että kaupunkilaiset otetaan mukaan alueen kehitykseen heti alkuvaiheessa. Vuoropuhelu ja osallistaminen luovat ihmisille omistajuuden tunteen, joka on korvaamaton etu kun hanke etenee.

Arkkitehdit: Juuso Iivonen / TUPA architecture, Kasmir Jolma / Jolma Arkkitehdit, Teemu Paasiaho, Janne Ekman / Arkkitehtitoimisto NOAN, Ted Schauman / Schauman & Nordgren Architects, Patrick Verhoeven, Francesca Savio / Mandaworks.

NÄIN TYÖPAJAT *toteutettiin*

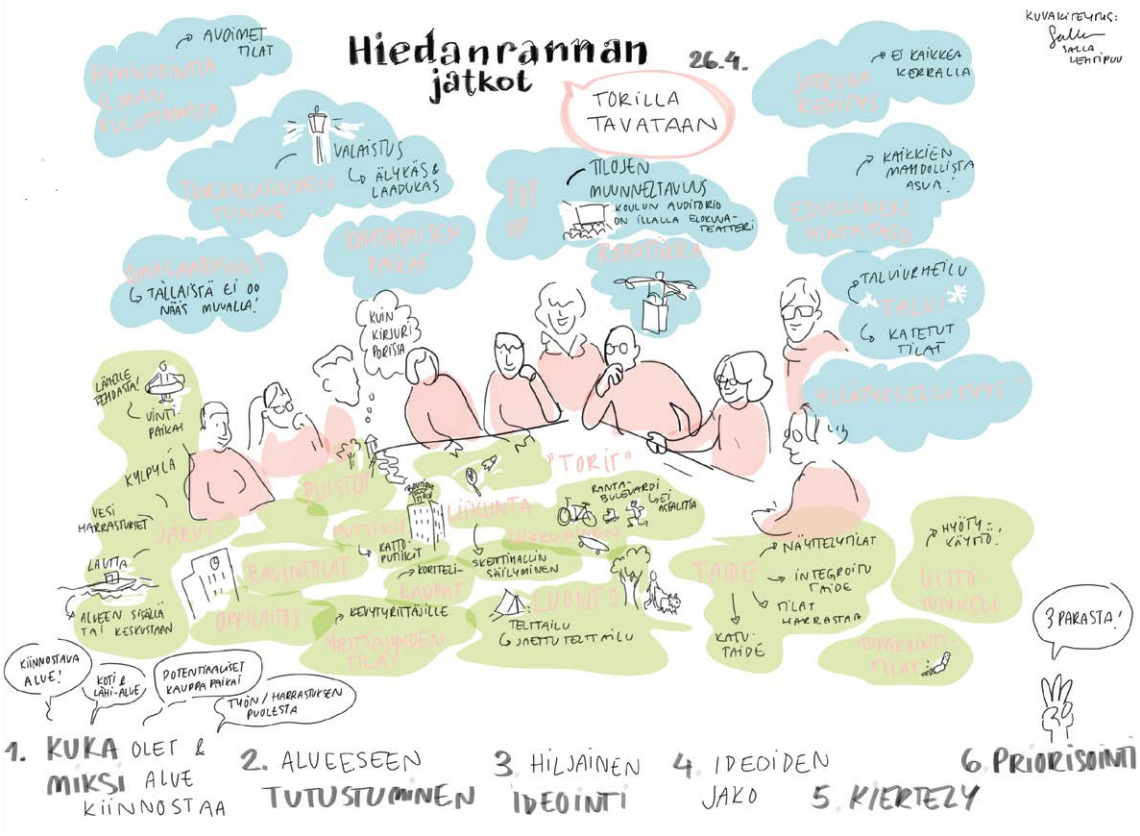

Kaikille kaupunkilaisille avoin työpajasarja järjestettiin keväällä 2017 Hiedanrannan kansainvälisen ideakilpailun ratkeamisen jälkeen. Tavoitteena oli kehittää ideakilpailun voittajatöiden ehdotuksia yhdessä eteenpäin. Työpajasarja käynnisti Hiedanrannan yleissuunnittelun.

Neljään työpajaan osallistui kaupunkilaisia, arkkitehtejä, tutkijoita, kaavoittajia ja muita Hiedanrannan kehittäjiä.

25.4.2017 ”Kaupunki on ihmisten koti” -työpajassa kehitettiin suunnittelua ohjaavia yleisiä periaatteita eteenpäin. Illan aikana käsiteltiin koko kaupunginosan laajuisia kysymyksiä hyvästä kaupunkielämästä, kulttuurista ja kaupunkiluonnosta kiertotalouteen.

26.4.2017 “Torilla tavataan” -työpajassa pohdittiin liikkumista, reittejä ja kaupunginosan solmukohtia. Solmukohtia ovat esimerkiksi tori tai Hiedanrannan uusi sydän, eli vanhaan teollisuusmiljööseen rakentuva eloisa keskus. Teema kytkeytyi myös palveluiden tulevaisuuteen.

27.4.2017 “Kortteleissa kuhisee” -työpajassa syvennyttiin korttelitasoon, erityisesti asumiseen ja työhön. Kysyttiin, voisiko Hiedanranta tarjota esimerkiksi aivan uudenlaista yhteisöllistä asumista tai erikoistuneita kortteleita, joissa työ ja asuminen sekoittuvat?

10.5.2017 ”Tulevaisuuspyörre”-työpajassa syvennettiin aiempien työpajojen tuloksia konkreettisimmaksi ideoiksi. Ideat on esitetty tässä julkaisussa.

Kaikki pienryhmien keskustelut nauhoitettiin, esitykset parhaista ideoista videoitiin, ja piirrokset sekä idealistaukset dokumentoitiin. Aineistoa hyödynnetään Ketterä kaupunki -hankkeen tutkimuksessa.

Työpajoihin kutsuttiin osallistujia lehtimainoksilla, tiedotteilla ja sosiaalisessa mediassa. Tämän lisäksi paikalle kutsuttiin teemoihin liittyvien yhdistysten ja erityisryhmien edustajia. Osa työryhmätyöskentelystä toteutettiin englanniksi.

NELJÄSSÄ TYÖPAJASSA OLI YHTEENSÄ 202 OSALLISTUJAA TUTKIJAT, ARKKITEHDIT, KAAVOITTAJAT JA ALUEEN KEHITTÄJÄT MUKAAN LUKIEN. KAUPUNKILAISILLA VIITATAAN TÄSSÄ TYÖPAJAAN OSALLISTUNEISIIN, JOITA OLI YHTEENSÄ 121.

ARKKITEHDEILLA TARKOITETAAN IDEAKILPAILUN VOITTANEIDEN KAHDEN ARKKITEHTIRYHMÄN EDUSTAJIA. KAAVOITTAJAT VIITTAAVAT KAUPUNGIN ARKKITEHTEIHIN, JOTKA SUUNNITTELEVAT HIEDANRANNAN KAUPUNGINOSAA.

Kuva: Meri Lampinen

Havainnekuva: Mandaworks AB, Schauman & Nordgren Architects Oy Ab

TUTKIJOIDEN EHDOTUKSIA SEURAAVIKSI

askeleiksi

1

Elävän katutilan tekemiseksi kootaan laaja-alainen yhteistyöryhmä (eri sektoreiden viranomaiset, rakennuttajat, yrittäjät, kauppiaat, asukkaat, yhdistykset jne.) luomaan Hiedanrannan katujen suunnittelun ja joustavan kehittämisen periaatteet. Tavoitteena on laadukas ja monitoimintoinen julkinen tila ja kestävien liikkumismuotojen tukeminen.

ESIMERKKI:
SAN FRANCISCO

sfbetterstreets.org

2

Käynnistetään Hiedanrannan ***superkorttelin pilotointi***. Konseptin kehittäminen vaatii uusia edistyksellisiä toimijoita ja yhteistyön muotoja sekä asukaslähtöisen suunnittelun kokeiluita.

ESIMERKKI:
SUKUPOLVIENKORTTELI

sukupolvienkortteli.fi

3

Tehdaskaupunkiin houkutellaan ***yritystoimintaa sääntelyn väliaikaisella keventämisellä***. Yritystuen sijaan tarjotaan vapauksia. Tutustutaan kansainvälisiin esimerkkeihin ja kehitetään Hiedanrantaan sopivaa mallia.

ESIMERKKI:
FREEZONE AMSTERDAM

amsterdam.nl/ondernemen/freezone

4

Kehitetään ***suljetun kierron ja ruuantuotannon ratkaisuja***, jotka nivoutuvat ihmisten arkeen ja elämäntapoihin. Asukkaille annetaan mahdollisuus osallistua näiden ratkaisujen sekä lähiluonnon kehittämiseen. Kannustetaan kaupunkiviljelyyn.

ESIMERKKEJÄ:
ILMASTOKORTTELI, KÖÖPENHAMINA.
klimakvarter.dk/en

PORTLAND, HASSALO ON EIGHTH
hassalooneighth.com/#a-norm

5

Luodaan Hiedanrannan ”Lake Line” eli aloitetaan ***elävän ranta-alueen yhteissuunnittelu***. Lake Line seurailee rantaviivaa maalla ja vedessä. Kehitetään uudenlaista rantakaupunkia, jossa varpaat saa veteen ja järvi on aktiivinen tekemisen paikka. Järviluonto limittyy urbaanien palvelujen lomaan.

ESIMERKKI:
HIGH LINE

thehighline.org

6

Kootaan ***kaupunkilaisen DIY-ohjekirja ja työkalupakki*** auttamaan kokeilujen toteuttamisessa. Perustetaan osallistuvalla budjetoinnilla toimiva rahasto, josta voi ketterästi hakea tukea kokeiluille.

ESIMERKKI:
TACTICAL URBANIST’S GUIDE

tacticalurbanismguide.com

TYÖPAJOJEN TULOKSET ELI

HIEDANRANNAN TULEVAISUUDEN

NELJÄ VALTTIKORTTIA

1

KAUPUNKI ON IHMISEN KOTI. Yhteisöt ja uusi urbaani kaupunkiluonto voimavaroina

2

SUPERKORTTELIT. Monitoimintainen ja muunneltava kortteli

3

ELÄVÄ KATU. Kutsuva julkinen tila ympäri vuoden

4

UUDEN TYÖN TEHDAS. Vanhat tehdaskiinteistöt uuden työn ja kulttuurin alustoina

IDEAKILPAILUN JATKOT -JULKAISU
12/2017

JULKAISIJA
Tampereen kaupunki

TOIMITUS
Elina Alatalo
Jenni Kuoppa
Mikko Kyrönviita
Markus Laine
Ketterä kaupunki -tutkimusryhmä,
Johtamiskorkeakoulu,
Tampereen yliopisto

Leena Karppi
Hiedanrannan kehitysohjelma,
Tampereen kaupunki

KANNEN KUVA
Laura Vanzo / Visit Tampere Oy

TAKAKANNEN KUVA
Meri Lampinen

TAITTO
Unfair.fi

RAKENNETAAN YHDESSÄ TULEVAISUUDEN KAUPUNGINOSA!

Seuraa meitä verkossa ja somessa. Ota myös osaa keskusteluun ja tapahtumiin!

tampere.fi/hiedanranta
valiaikainenhiedanranta.fi
Facebook: @Hiedanranta
Twitter: @Hiedanranta

LUE LISÄÄ KETTERÄ KAUPUNKI -TUTKIMUSHANKKEESTA

agilecities.fi
Facebook: @agiledwellers
Twitter: @agile_dwellers